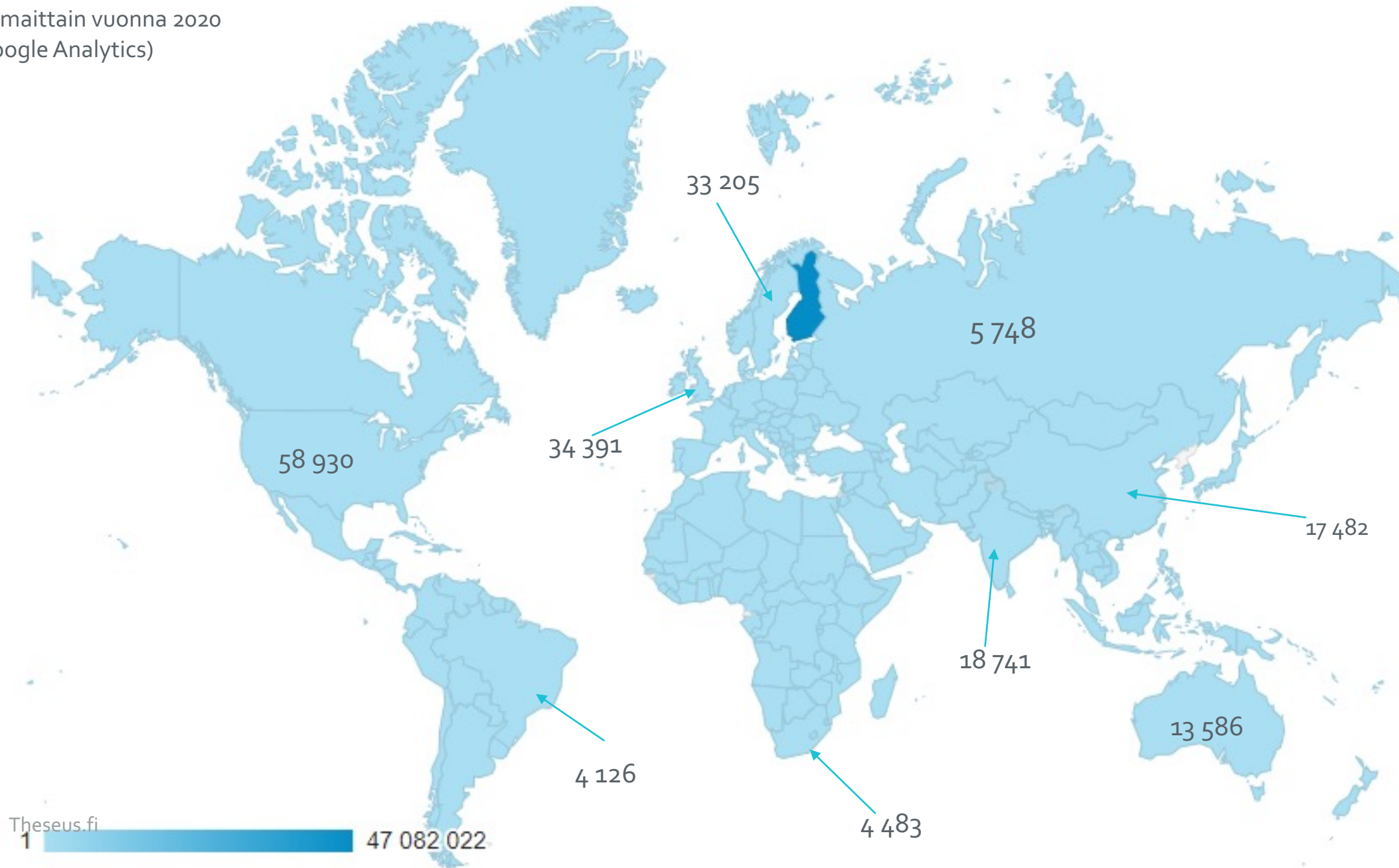

Theseus – ammattikorkeakoulujen kruununjalokiven syntytarina

Theseus-webinaari 24.3.2021

Käyttäjät maittain vuonna 2020
(lähde: Google Analytics)

Mikä on Theseus?

Theseus numerotietojen valossa

- ▶ Theseus on **Suomen suurin avoin julkaisuarkisto**.
- ▶ Tallennuksia tällä hetkellä **196 235** (22.3.21), joista suomenkielisiä noin 165 000
- ▶ **100 000. tallennus tehtiin maaliskuussa 2016**, 200 000. tallennuksen raja tullaan rikkomaan vuonna 2021
- ▶ **Ladattuinta opinnäytetyötä** on tähän mennessä ladattu **yli 300 000 kertaa**

Causes of students' stress, its effects on their academic success, and stress management by students /Owusu, Patrick; Essel, George (2017) <https://www.theseus.fi/handle/10024/124792>

Theseukseen tehtyjä tallennuksia ladattiin **vuonna 2020 hieman yli 20 miljoonaa kertaa**, **kaikkiaan latauksia on palvelun alusta lukien lähes 173 miljoonaa!**

Mistä kaikki alkoi?

- ▶ Theseus on syntynyt **Open Access -toiminnan edistäminen ammattikorkeakouluissa** -nimisen hankkeen yhtenä tuloksena. Hanke oli toiminnassa vuosina **2006 – 2009**.
- ▶ Hankkeen tavoitteena oli sekä **tutkimus- ja kehitystoiminnan tulosten** että **opinnäytetöiden saattaminen aiempaa enemmän työelämän hyödynnettäväksi**. Opinnäytetöiden osalta tavoitteena oli myös ratkaista niiden pitkäaikaissäilytys avoimen lähdekoodin palvelulla.
- ▶ Suunnittelu aloitettiin vertailemalla palvelin- ja alustavaihtoehtoja. Keskustelua käytiin myös palvelun toteuttajasta.
- ▶ Ammattikorkeakoulujen rehtorit allekirjoittivat Arene ry:n kokouksessa joulukuussa 2007 sopimuksen **yhteisestä verkkokirjastopalvelusta sekä Shibboleth-ohjelmiston käyttöönotosta**. Palvelusopimus Kansalliskirjaston kanssa tehtiin tammikuussa 2008.

Theseuksen suunnitteluvaihe

- ▶ **11 pilottiammattikorkeakoulua** (Arcada, Haaga-Helia, Jyväskylä, Kemi-Tornio, Lahti, Laurea, Metropolia, Pirkanmaa, Satakunta, Seinäjoki ja Turku)
- ▶ Pilotissa päätettiin Theseuksen noudattamasta hierarkiasta ja käytettävistä metatiedoista sekä laadittiin ohjeistusta opiskelijoille. DSpaceen tallennuslomakkeesta muokattiin sopivaa ammattikorkeakoulujen tarpeisiin.
- ▶ Tekijänoikeuksien hallinta toteutettiin liittämällä mukaan sähköisen tunnistautumisen menetelmä sekä lisäämällä mahdollisuus CC-lisensioinnin hyödyntämiseen. Lisensiointiasiassa konsultoitiin Turre Legal Oy:n Herkko Hietasta.
- ▶ **Helmikuussa 2008** palvelulle annettiin nimi **THESEUS**
- ▶ Ammattikorkeakoulujen rehtorit allekirjoittivat **kesäkuussa 2008 Theseus-verkkokirjastoon liittyvän sopimuksen**. Sen mukaan opiskelijan tehtävä oli päättää opinnäytetyönsä julkistamisesta. Opinnäytetyön ohjaajan tuli perehdyttää opiskelija verkkojulkaisemiseen liittyviin asioihin, kuten julkinen ja salassa pidettävä tieto, tekijänoikeudet, asiasanat, julkistamiseen liittyvä suostumus sekä Creative Commons -lisensiointi. Kirjaston tehtäväksi jäi **tarkastaa opinnäytetyön bibliografiset tiedot** ennen julkistamista.
- ▶ Ensimmäinen pilottiversio valmistui alkukesällä 2008. Pilottivaiheen jälkeen loput ammattikorkeakoulut ovat tulleet mukaan portaittain tammikuusta 2009 lähtien, viimeisenä Högskolan på Åland vuodenvaihteessa 2016.

Rinnakkaistallentamisen käynnistäminen

- ▶ Rinnakkaistallentamisen käynnistämiseksi perustettiin oma työryhmä, jossa suunniteltiin rinnakkaisjulkaisujen tallennuksessa käytettävät metatietokentät sekä syöttöprosessi.
- ▶ Rinnakkaistallennuksille luotiin myös **oma erillinen syöttölomake**
- ▶ **Arene ry** antoi syksyllä 2009 **lausuman**, jossa veloitettiin ammattikorkeakoulujen opettajat ja tutkijat rinnakkaistallentamaan tieteellisissä julkaisuissa sekä korkeakoulun omissa julkaisuissa julkaistut tutkimusartikkelinsa Theseukseen vuoden 2010 alusta lähtien.
(<http://www.arene.fi/julkaisut/raportit/open-access-lausuma/>)
- ▶ Lausumassa **suositeltiin myös aiemmin julkaistujen artikkelien tallentamista**, kuten myös populaarimpien kirjoitusten sekä opetusmateriaalien. Henkilöstön toivottiin muutoinkin **suosivan avointa julkaisupolitiikkaa**, kuten OA-lehtiä.
- ▶ Rinnakkaistallentamisen edistämiseksi avattiin **Justus – Theseus -yhteys** keväällä 2019.

Striimaus

- ▶ Hankkeessa tarjottiin myös mahdollisuutta audiovisuaalisen materiaalin suoratoistoon CSC:n striimauspalvelun kautta.
- ▶ Toukokuussa 2009 CSC tuotti palvelun Theseuksen yhteyteen, ja se oli käytettävissä hankekauden päättymiseen asti. Sen jälkeen korkeakouluilla oli mahdollisuus jatkaa sopimusta CSC:n kanssa.
- ▶ Palvelun käyttö osoittautui hyvin vähäiseksi tallennusprosessin monimutkaisuuden vuoksi eikä sen käyttöä jatkettu hankekauden jälkeen.
- ▶ Uutta striimauspalvelua ryhdyttiin suunnittelemaan Kansalliskirjastossa syksyllä 2011. Striimauspalvelu oli tarkoitus **integroida osaksi uutta SYLI-syöttöliittymää**, jonka käytön oli tarkoitus alkaa vuoden 2012 kuluessa.
- ▶ SYLIä ei koskaan kuitenkaan otettu käyttöön, ja striimauspalvelu avattiin Theseuksen yhteyteen vasta **syksyllä 2019**.

Theseuksen ylläpito

- ▶ Theseuksen **käytännön hallinnointi** on siirretty Open Access –hankkeen päätyttyä **AMKIT-konsortiolle**, palvelun **omistaja on Arene ry**.
- ▶ Toukokuussa 2010 ammattikorkeakouluista nimettiin **kolme koordinaattoria**, jotka toimivat yhteyshenkilöinä Kansalliskirjaston ja amk-kirjastojen välillä sekä hoitavat palveluun liittyviä tiedotus- ja kehittämistehtäviä.
- ▶ AMKIT-konsortion johtoryhmä perusti **Theseus-ohjausryhmän** ohjaamaan palvelun kehittämistä ja linjaamaan sen sisältöä. Ohjausryhmä toimi vaihtelevilla kokoonpanoilla vuoden 2016 loppuun asti. Sen jälkeen kehittämiseen liittyvistä tehtävistä sekä sisällön linjauksesta on vastannut **Theseus-kehittämisryhmä**, jonka puheenjohtajana toimii kulloinenkin AMKIT-konsortion puheenjohtaja eli nyt vuoden 2021 alusta lukien **Mira Juppi**.
- ▶ Theseuksen tekninen ylläpito hoidetaan edelleen Kansalliskirjastossa.
- ▶ Theseus-koordinaattoreina toimivat Minna Marjamaa Laurea-ammattikorkeakoulusta, Antti Nyqvist Haaga-Helia ammattikorkeakoulusta sekä Tiina Tolonen Oulun yliopiston kirjastosta.